

Близько примикали у напрямку своєї клавірної творчості до великих нідерландців майстри, що жили в північній Німеччині: Дітріх Букстехуде, Ян Адам Рейнкен. Твори Д. Букстехуде, що прагнули поєднувати елементи італійської та англонідерландської музики з німецьким світовідчуттям, звучать серйозно і вдумливо. Я. Рейнкен у своїх клавірних творах віддав певну данину розробці варіацій.

Найцікавішим органним і клавірним композитором Німеччини в епоху, що безпосередньо передувала музиці великого Й.С. Баха, слід вважати Йоганна Кунау, який створив перші циклічні сонати. Поліфонічні клавірні твори композитора, опубліковані в «Нових вправах для клавіру» (дві частини, 1689-1692), представляють багато цінного і цікавого, а подвійні фуґи мають таку контрапунктичну цінність, що можуть бути поставлені поруч з творами Й.С. Баха і Ф. Генделя.

Таким чином, клавірний період є для фортепіанного виконавства передісторією. Він важливий тому, що саме в цей час були створені твори Ф. Куперена, Ж.Ф. Рамо, Д. Скарлатті, Й.С. Баха, Г.Ф. Генделя, що стали згодом невід'ємною частиною репертуару піаністів.

Романенко С.В.,

завідуюча відділом пересувних та
стаціонарних виставок

Миколаївський обласний краєзнавчий
музей, м. Миколаїв

ДО ПИТАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗПИСУ ПИСАНОК ПІВДНЯ УКРАЇНИ

Писанка, як унікальне явище української культури, здавна приваблює увагу дослідників. Перші публікації досліджень відносяться до кінця XVII – поч. XVIII ст. [1], але активний інтерес до теми виник у останній чверті XIX ст. – на початку XX ст., коли виходять роботи О.Косач, Ф.Вовка, С.Кульжинського, М.Сумцова тощо [2].

Основним джерелом отримання відомостей про писанки Півдня України кін. XIX ст. є зібрання писанок Катерини Скаржинської, яке формувалося у 1888–1905 роках та виставлялось у її приватному краєзнавчому музеї у Лубнах. В альбомі, виданому Лубенським музеєм, аналізується походження писанок, їх роль у слов'янській системі вірувань, процес їх виготовлення, розповідається про музейну колекцію, дається історико-географічний опис писанкарського мистецтва на Україні. На 1898 рік колекція нараховувала 2123 одиниці, зібраних у 18 регіонах, в тому числі 91 писанка з Херсонської губернії, до складу якої раніше входила більша частина території сучасної Миколаївської області, 770 – Подільської, 30 - Бесарабської. Переважна більшість писанок

була розписана народними майстринями, були малярські писанки та скробанки [3]. За радянські часи колекцію експонували у Полтавському музеї. Нажаль 1943 року значна частина зразків згоріла, врятувалось лише 458 одиниць.

Писанки Херсонської губернії у зібрання К. М. Скаржинської потрапили, в основному, від Володимира Миколайовича Ястребова – етнографа та археолога, який працював вчителем у земському реальному училищі у Єлисаветграді та створив при ньому історико-географічний музей. Колекція писанок для музею почала збиратися у 1890 р. силами вихованців училища та складалася з понад 400 примірників з різних губерній (Херсонської, Київської, Подільської, Чернігівської та Бессарабської). Але через складнощі зберігання яець В.М. Ястребов у 1895 році передав до Лубенського музею 59 писанок та 70 акварельних малюнків 65 писанок. Особливість цієї колекції полягала в тому, що поряд з переважаючими за кількістю українськими писанками, у ній були представлені болгарські та молдавські.

За повітами колекція Скаржинської поділялася таким чином:
Ананьївський – 9 шт.
Єлисаветградський – 42 шт.
Олександрійський – 23 шт.
Одеський – 9 шт.
невідомий повіт – 8 шт. [4]. Основна частина писанок або їх замальовок була включена до альбому.

Тло писанок робили зазвичай темне: чорне, темно-червоне, іноді світло-червоне або біле. Зустрічаються писанки, поділені навпіл, з різним тлом. Наприклад, писанка «Перерва» (с. Катеринівка, Ананьївський повіт): «В верхній половині фон чорний, в нижній – розовий чорними участками на поясах; орнамент в верхній частині окрашен в жовтий і розовий цвета, а в нижній – в жовтий і чорний» [5]. Візерунок, рослинний або геометричний, фарбувався у наступні кольори: зелений, жовтий, червоний, синій, чорний, чорний з ліловим відтінком, білий, рожевий, малиновий, жовтогарячо-червоний, світло та темнобрунатний тощо.

З назв візерунків на писанках Херсонської губ. згадуються «сосонка», «кламаний хрест», «дубове листя», «сорочини лапки», «повна рожа», «тюльпан», «косоклинці», «рожа з калитками», «зірочки», «крильця», «калитка», «курячі лапки», «гусячі лапки», «собача рожа», «соняшник», «кленове листя», «бокова рожа», «шість квіток», «пролісок», «хрест», «перерва», «баранячі роги», «польовий горох», «ластовини хвостики», «сорококлинці», «павук», «крильці», «безкінечник», «бесаги», «виноград», «огіркове вудіння», «рожа неповна» тощо. Більшість назв візерунків була розповсюджена Україною, але зустрічалися характерні тільки для Херсонщини («вазончик», «перерва», «сапожок», «тюльпані», «углушки», «христата рожа», «шість квіток») [6].

В альбомі фрагментарно міститься інформація щодо традицій, пов'язаних з писанкарством. Так, на Херсонщині писанки зазвичай писали дівчата або молодіці, хто вмів. Але могла бути в селі одна жінка, яка робила писанки на

замовлення або продаж. Перші писанки починали писати на свято 40 Севастійських мучеників (9 березня за старим стилем, початок астрономічної весни). Тоді готували писанку 40-клинці, усі інші починали писати в Чистий четвер.

У болгарських селах писанки писала "булка" (старша невістка) або старша дівчина в родині. "Студеница" (засватана дівчина) робила до Великодня писанки для всієї сім'ї нареченого з особливими візерунками. Писанки зазвичай робили в святкові дні Великого посту і без всякої обрядовості.

Стосовно виготовлення фарби маємо наступні відомості. Жовта фарба в Херсонській губернії виготовлялася з найбільш кислих яблук або листя, гречаної полови, дріку, молочаю (жовтогарячий колір), горицвіту, пагонів молоді тополі, ромашки. Червоний колір видобували з оленячих рогів. Анілінові фарби в Подільській і Херсонській губ. називали «манійками». Вживання фабричних фарб для крашанок в народі вважалося гріховним, «но по мере упадка почитання писанки, по мере обращения их лишь в забаву молодежи «манійки», дешевые и красивые, распространяются все более» [7].

Писачок в Херсонській губ. називали «кисточкой».

Ще одним джерелом інформації про писанки Півдня України є альбом «Українські писанки» Ераста Володимировича Біняшевського (1928-1996) [8]. У вступній статті автор розповідає про писанки, їх орнамент, а також подає замальовки писанок різних регіонів України, в тому числі Одещини та Херсонщини.

Доповненням до літературних джерел є колекції музеїв. У фонди Миколаївського обласного краєзнавчого музею перші писанки надійшли у 80-х роках ХХ ст. (це писанки з Первомайського р-ну). Зберігаються писанки переможців чотирьох обласних дитячих конкурсів «Барвіста писанка», миколаївських майстринь Т.Ульянкіної і С. Пишняк [9].

Дослідження розпису писанок минулих років дозволяють сучасним майстрам народного мистецтва, викладачам, студентам більш повно зберігати великодні традиції нашого народу та створювати нові зразки, враховуючи особливості писанкарського мистецтва Півдня України.

Список використаних джерел:

1. Richter. Dissertatio de ovis paschalibus, von Oster-Eiern. - Гейдельберг, 1682; Cober. Dissertatio de ovo paschali, - Лейпцигъ, 1690; Krasky. Dissertatio de ovo paschali. - Франкфуртъ на Одерѣ, 1705 г.

2. Косач О. Украинский народный орнамент. Вышивка, ткани, писанки. – Киев, 1876; Вовк Ф. Отличительные черты южно-русской народной орнаментики. //Труды VIII археологического съезда. – Киев, 1878; Описание коллекции народных писанок : с альбомом из 33 хромофотографированных и 12 черных таблиц (всего 2219 рисунков) / составил С. К. Кульжинский. – Москва,

1899; Сумцов Н. Писанки. //Киевская старина. – 1891, №5; Ястребов в. Несколько слов о писанках. //Киевская старина. – 1895, №4.

3. Описание коллекции народных писанок: с альбомом из 33 хромофотографированных и 12 черных таблиц (всего 2219 рисунков)»/ составил С. К. Кульжинский Вып. первый. - Москва : Поставщик Высочайшего Двора Т-во Скоропечатни А. А. Левенсон. - 177 с. : ил. с. 25-26

4. Там само. с 132

5. Там само. с.136-137

6. В.Ястребов. Несколько слов о писанках.//Киевская старина.- 1895, № 4.- с.5-6

7. Описание коллекции народных писанок)»/ составил С. К. Кульжинский.- с.56

8. «Українські писанки» / упорядник, вступна стаття, акварелі Є.Біняшевського¹ - Київ, в-во «Мистецтво, 1968.

9. Миколаївський обласний краєзнавчий музей. Г –2222/1-20, 2757- 2760, 2845-2847, 3130, Вс.пр. - 2843-2844, 2911

Сапак Н. В.,

канд. мистецтвознавства, доцент кафедри дизайну ВП «МФ КНУКіМ»,
м. Миколаїв

ЕВОЛЮЦІЯ ПОШУКІВ МАЙСТРІВ ПІВДЕННОЇ ШКОЛИ ЖИВОПИСУ НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ СУЧАСНОГО МИКОЛАЇВСЬКОГО ХУДОЖНИКА О. ПРИХОДЬКА

Український живопис є одним із провідних видів національного образотворчого мистецтва. Історія його розвитку сягає у минулі століття, де визначилися і існують донині декілька національних художніх шкіл. Серед них південноукраїнська школа живопису займає особливе місце. Властиві їй художні пошуки, трансформуючись через призму часу, знаходять у творчості сучасних представників нове трактування емоційно-чуттєвого сприйняття світу. Серед представників південної школи особливе місце займає О. Приходько, відомий миколаївський художник, заслужений діяч мистецтв України.

Головними з теми є дослідження відомих українських мистецтвознавців О. Савицької з історії художньої культури Одеси кінця ХІХ – початку ХХ ст., О. Тарасенко і О. Котової про творчі пошуки сучасних художників півдня, про одеський нонконформізм в українському контексті. Творчість художників Миколаєва представлена ювілейним альбомом Миколаївської організації НСХУ. О. Приходьку присвячено окремі статті в періодичних виданнях.

Мета дослідження полягає у розкритті головних аспектів творчості художника О.Приходька в передачі дійсності через особливу живописну мову в